

JAUNŪJŲ PAAUGLIŲ NEFORMALIOJO FIZINIO UGDYMO MOKYKLOJE PASKIRTIS: TEORIJOS IR PRAKTIKOS SANKIRTA

Asta Šarkauskienė
Klaipėdos universitetas

Įvadas

Neformalusis ugdymas, tam tikru požiūriu, gali būti laikoma seniausia mokymo ir mokymosi forma (Clarijs, 2008). Tarptautiniu mastu apie neformaliojo ugdymo idėją ir jo svarbą pradėta diskutuoti praeito amžiaus 7 dešimtmečio pabaigoje ir 8 dešimtmečio pradžioje, tuo metu, kai buvo susirūpinta didėjančia pasauline švietimo ir ugdymo krize.

XXI amžiuje švietimo politikos srityje (LR Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2011; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; Council of Europe doc 8595, 1999) neformalusis ugdymas pripažįstamas reikšmingu švietimo sistemos komponentu. Europos Tarybos rezoliucijoje (C 295, 2003) teigiama, kad neformaliojo ugdymo būdu įgyta patirtis yra didelis indėlis į asmenybės tobulėjimą ir aktyvaus pilietiškumo skatinimą.

Lietuvoje sukurta teisinė bazė sudaro palankias sąlygas jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo (toliau = NFU) mokykloje vykdymui bei konceptualiųjų tikslų ir uždavinių įgyvendinimui, tačiau NFU mokykloje paskirties samprata ugdymo praktikoje vis dar yra aktuali problema.

Mūsų šalies mokslininkai (Blauzdys, Šinkūnienė, 2005; Ruškus, Žvirdauskas, Stanišauskienė, 2008; Trinkūnienė ir kt., 2009; Šarkauskienė, 2011), tyrinėję jaunųjų paauglių NFU mokykloje, išryškina ugdymo praktikoje vyraujančių tikslų, turinio bei jų realizavimo technologijų kaitos būtinumą. J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė (2008), atlikę Lietuvos mokinių neformalaus ugdymo tyrimą, pažymi, kad neformaliojo švietimo sistemoje labiausiai aktualizuojami užimtumo ir socializacijos tikslai, kurie traktuotini kaip minimalūs, bet natūralūs. Tačiau gerokai ambicingesni saviraiškos ir individualizacijos tikslai santykinai realizuojami mažiausiai. Šioms išvadoms pritaria Lietuvos vaikų ir jaunimo laisvalaikio centro direktorius V. Jankauskas (Strazdas, 2008), teigdamas, kad šiandien neformalusis ugdymas bendrojo ugdymo mokyklose, ko gero, dažniau tarnauja pedagogų asmeninėms ambicijoms bei savimeilei tenkinti – dirbama dėl medalių, diplomų, pirmų vietų.

Spręsdami jaunųjų paauglių NFU mokykloje problemą, V. Blauzdys, D. Šinkūnienė (2005) skatina neformaliuoju ugdymu didinti visos mokyklos bendruomenės fizinį aktyvumą, organizuojant įvai-

rius sporto renginius. L. Trinkūnienė ir kt. (2009) vadovaudamiesi empirinio tyrimo rezultatais, daro išvadą, kad ypač ši veikla naudinga mažesnio fizinio pajėgumo mokiniams, ir rekomenduoja ieškoti būdų, kaip įtraukti fiziškai silpnesnius vaikus į mokykloje vykdomą neformalųjį fizinį ugdymą.

Šiame straipsnyje nagrinėjama *problema* formuluojama klausimu: kokia yra jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirtis ir kaip tarpusavyje dera jos teorinis ir praktinis aspektai?

Darbo tikslas – aptarti jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirtį ir empiriniais faktais pagrįsti ugdymo praktikoje vyraujančią jos sampratą.

Tyrimo organizavimas

Tyrimo metodai: literatūros šaltinių analizė, dokumentų analizė, iš dalies struktūruotas interviu.

Iš dalies struktūruotu interviu buvo apklausta 20 mokytojų, dirbančių 13 Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklų. Šio kokybinio tyrimo imties sudarymui buvo pasirinktas kriterinės atrankos būdas (Rupšienė, 2007). Tyrime dalyvavo pedagogai, atitinkantys šiuos kriterijus: ugdo 5–6 klasių mokinius pagal neformaliojo fizinio ugdymo programas; turi praktinės patirties (pedagoginis darbo stažas ne mažiau kaip penkeri metai; yra įgijęs vyresniojo mokytojo ar aukštesnę kvalifikacinę kategoriją).

Tyrimas vykdytas bendrojo ugdymo mokyklose, kuriose informantai dirba. Interviu buvo užrašomas diktofonu, o vėliau atliktas mokytojų gyvosios kalbos nuoseklus apibendrinimas, išskiriant loginius „prasminius“ kontekstus. Tekste randami prasminiai – semantiniai vienetai, identifikuojamos jų prasmės. Prasminiai – semantiniai vienetai grupuojami pagal panašumą, o vėliau įvardijami grupių pavadinimai tampa struktūrinėmis, prasminėmis nagrinėjamo reiškinių ašimis, kategorijomis.

Tyrimo dalyvavusių informantų pedagoginio darbo stažo vidurkis – 21,3 metai. Mokytojo kompetenciją ir jo praktinę veiklą atspindi kvalifikacinė kategorija. Dauguma (n = 14) informantų turėjo mokytojo metodininko kvalifikacinę kategoriją, ketvirtadalis (n = 5) – vyresniojo mokytojo ir vienas – mokytojo eksperto.

Visiems informantams buvo suteikti kodai: 1M11 (1 – eilės numeris; M – mokyklos pavadinimo kodas; 1 – pedagoginio stažo kodas; 1 – kvalifikacinės kategorijos kodas), 2M62 ir kiti.

Tyrimo rezultatai

Jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo siekiniai: teorinės interpretacijos

Neformaliojo ugdymo paskirtis apibrėžta švietimą reglamentuojančiuose pasaulio, Europos Sąjungos bei nacionaliniuose dokumentuose. UNESCO (1997) pateikiamoje neformaliojo ugdymo apibrėžtyje nurodoma, kad neformalus ugdymas skirtas vaikams, kurie yra už formalaus ugdymo ribų: „priklausomai nuo šalies tai gali apimti programas, suteikiančias vaikams, nebaigusiems mokyklos, pagrindinį išsilavinimą; gyvenimo, darbo įgūdžius; pagrindines elgesio normas“. Šiuos gebėjimus vaikai gali įgyti literatūros, muzikos, šokio, dramos, sporto ar kt. užsiėmimuose.

Europos Taryba (Council of Europe, doc. 8595, 1999) pažymi, kad neformalus ugdymas yra suplanuota asmeninio ar socialinio ugdymo programa, skirta jaunimui, kad pagerintų įgūdžius ir kompetencijas už formalaus švietimo ribų. Tapatūs ar labai panašūs apibrėžimai pateikiami ir vėlesniuose Europos Tarybos leidiniuose (Recommendation 1437, 2000; Mini-compendium on non-formal education, 2007).

Neformaliojo ugdymo tikslų įgyvendinimą sąlygoja kultūriniai ir socialiniai veiksniai (Kedrayate, 2012). R. Clarijs (2008) teigia, kad Europos šalyse neformaliojo ugdymo tikslai ir uždaviniai turi nepaprastai daug panašumų, tačiau tarp Europos šalių neformaliojo ugdymo sistemų esama ir daugybės skirtumų. Kiekvienoje Europos šalyje neformalusis ugdymas turi savo sistemą, egzistuoja tam tikros tradicijos. Skiriasi oficiali valstybių pozicija neformaliojo ugdymo atžvilgiu, teisinis reguliavimas bei valdymas, santykis su formalioju ugdymu, mokslinis, informacinis, materialinis aprūpinimas ir t. t.

Danijoje, kurioje yra vienos seniausių neformaliojo ugdymo tradicijų, pagrindinė neformaliojo švietimo idėja yra laisvė. Tiek dalyviai, tiek pedagogai patys nusprendžia, ką daryti ir kaip tai padaryti. Neformalusis ugdymas orientuotas į paklausą. Juo siekiama stiprinti gebėjimą ir norą prisiimti atsakomybę už savo gyvenimą ir aktyviai dalyvauti visuomeninėje veikloje (Sørensen, 2008).

Pažangi neformaliojo ugdymo, ypač kūno kultūros ir sporto srityje, sistema sukurta Suomijoje. Šioje šalyje neformalus ugdymas priskiriamas mokymui, kuris vykdomas už mokyklos laisvu laiku, dažniausiai nevyriausybinėse organizacijose. Dėl labai didelio įvairių organizacijų kiekio, Suomija kar-

tais vadinama „pažadėtą žemę organizacijoms“. Daugiau kaip milijonas Suomijos gyventojų dalyvauja sportiniame judėjime, kurį telkia 7800 Suomijos sportinių klubų. Jų uždavinys – organizuoti sportinį judėjimą (Siurala, 2008).

Analizuojant neformalųjį ugdymą nacionaliniu lygmeniu, pirmiausia vadovaujamosi mūsų šalies teisine baze. Neformaliojo ugdymo paskirtis apibrėžta įvairiuose Lietuvos Respublikos švietimo dokumentuose (LR Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, 2011; Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija, 2005; Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos, 2003). *Švietimo įstatyme* (2011) teigiama, kad neformaliojo vaikų švietimo paskirtis – tenkinti mokinių pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikius, padėti jiems tapti aktyviais visuomenės nariais. *Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje* (2005) neformalusis vaikų ugdymas (švietimas) apibūdinamas kaip kryptinga veikla, padedanti vaikui įgyti kompetencijas, tapti sąmoninga asmenybe, sugebančia atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje bei prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Neformaliojo ugdymo tikslą konkretina penki uždaviniai, kurie kreipia neformalioje veikloje ugdyti vaikų bendrąsias kompetencijas.

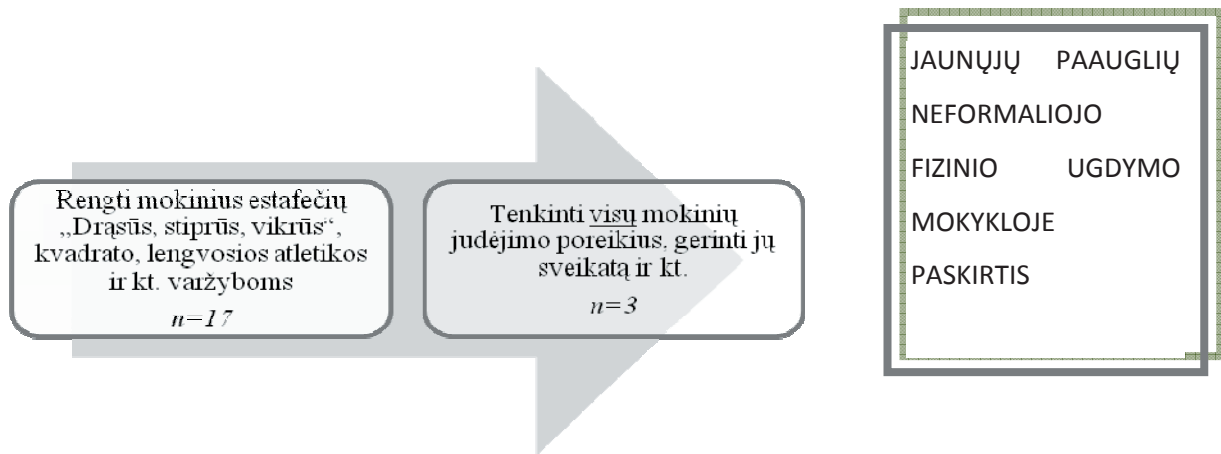
Neformaliojo ugdymo paskirtis aptariama ir mokslo darbuose. D. Festeu, B. Humberstone (2006) pabrėžia, kad neformalusis ugdymas turi būti sutelktas į ugdymą ir mokymąsi, pabrėžiant socialinį kontekstą, žinių naudingumą ir asmenybės augimo tikslus, socialinius pokyčius ir integraciją į visuomenę.

L. Siurala (2007) kaip pagrindinį neformaliojo švietimo uždavinį nurodo vaikų ir jaunimo ugdymą atsakingais piliečiais bei gebėjimą rasti ir išsaugoti darbą. Vis dėlto, pasak Europos vaikų ir jaunimo laisvalaikio institucijų asociacijos prezidento R. Clarijs (2008), neformaliojo ugdymo reikšminiai žodžiai yra „kompetencija“ ir „gebėjimai“.

Jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo siekiniai: praktinė raiška

J. Ruškus, D. Žvirdauskas, V. Stanišauskienė (2008), atlikę Švietimo ir mokslo ministerijos iniciuotą mokinių, dalyvaujančių neformaliajame švietime, tyrimą, konstatuoja akivaizdžią neformaliojo švietimo tikslų ir jų realizavimo disproporciją neformaliojo švietimo sistemoje. Atliekant šį tyrimą, taip pat domėtasi minėta derme.

Nustatyta, kad neformaliojo ugdymo veikloje siekiama kuo geriau vaikus paruošti tam tikroms varžyboms: dauguma (85,0 proc.) tyrime dalyvavusių mokytojų 5–6 klasių NFU veikloje daugiausia laiko skiria varžyboms pasirengti ir tik keletas (15,0 proc.) – visų mokinių fiziniam aktyvumui skatinti, jų sveikatai gerinti (1 pav.).

1 pav. Jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirtis

Dažniausiai informantai teigė, kad kvadrato varžyboms rengiasi 2–3 mėnesius. Tiek pat laiko skiriama pasirėngti varžyboms „Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ (DSV): „Rugsėjo, spalio mėnesį – kvadratu, toliau ruošiamės DSV varžyboms“ (3D4.2); „DSV pasiruošti skiriame apie du“ (1M1.1); „DSV pasiruošimui skiriame 2–3 mėnesius, kvadratu irgi tas pats“ (2M6.2); „Nuo rugsėjo kaip pradėdi, taip ir ruošiesi iki varžybų“ (12Ve2.2); „Rugsėjis, spalvis – kvadratas, baigiasi, vietelę užimam ir iš karto pradėdame DSV“ (16Z6.2); „DSV pasiruošti skiriame daug laiko, apie 3–4 mėnesius“ (17R5.2). Kad minėtoms varžyboms teikiamas ypatingas dėmesys, pagrindžia ir tai, jog joms rengiamasi ne tik NFU skirtomis valandomis, bet ir per kūno kultūros pamokas bei savaitgaliais: „kartais būna ir pamokoje, jeigu 10 min. lieka“ (16Z6.2); „Per pamokas ir NFU veikloje“ (20Go3.1). Ypač intensyviai rengiamasi prieš varžybas (6V3.2): „Būna, kad reikia ir šeštadieniais ateiti prieš varžybas porą savaitių. Būna, kad porą savaitių ir kasdien padirbėjame“. Kitas informantas (9G2.2) patvirtina šiuos teiginius, pasakodamas, kad ir poilsio dienomis treniuoja vaikus: „Mes šiemet kvadrato pasiruošimui su direktoriumi šeštadieniais atėdavome“.

Ugdymo procese esmine vertybe laikoma asmenybė, tačiau mūsų tyrimas patvirtina kitų autorių (Blauzdys, Šinkūnienė, 2005; Ruškus, Žvirduškas, Stanišauskienė, 2008) teiginius, kad šioje veikloje svarbiausias išlieka sportinis rezultatas.

Interviu metu dauguma (85,0 proc.) informantų teigė, kad jų vykdomame NFU mokykloje gali dalyvauti visi mokiniai. Pasiaiškinome, kaip šiuos teiginius pagrindžia empiriniai faktai. Ištyrus, kad NFU veikloje daugiausia laiko skiriama varžyboms rengtis, informantų buvo klausama, kokiais kriterijais vadovaujamosi komplektuojant mokyklų komandas. Teiginiui, kad mokyklų komandų sudėtį sudaro pajėgiausi mokiniai, kurie treniuojasi už mokyklos ribų, pritarė 75,0 proc. informantų, 20,0 proc. šiam

teiginiui pritarė iš dalies ir 5,0 proc. nepritarė. Mokytojai paaiškina tokio pasirinkimo priežastis: „Mokyklai turi atstovauti geriausi vaikai, garbę turi ginti stipresni mokiniai“ (2M6.2); „Mokyklai turi atstovauti geriausi vaikai“ (8V5.2). Nors mokytojai stengiasi komandas suburti iš stipriausių mokinių, tai ne visada pavyksta. Mokiniai, sportuojantys už mokyklos ribų, ne visada gali (sutampa treniuočių laikas) ir nori dalyvauti NFU mokykloje: „Stengiamės stipresnius kvieisti, bet dažniausiai būna, kad jų net neina prisikviesti“ (14K2.1); „Dauguma tikrai ne, nes jie iš dalies jau yra radę kitas fizinio aktyvumo nišas, ir tas jiems nelabai priimtina“ (15S2.3).

Kvadrato ir DSV komandų sudėtį sudaro 22–25 stipriausi 5–6 klasių mokiniai, jie 3–4 mėnesius rengiasi minėtoms varžybos, todėl domėjomės, kaip ugdymo procesas pasirėngimo varžyboms metu organizuojamas kitiems mokiniams. Mokytojai aiškina: „Jie dirba atskirai. Jie į komandą neįtraukiami, bet gali salės pakraštyje mėtyti į krepšį. Iš salės jie nėra išprašomi“ (8V5.2); „Kai ruošiamasi varžyboms, jie patraukiami į šalį, paskui vėl taip pat jie lanko“ (19Da2.1); „Jie turi žiūrėti, stebėti, tobulėti, džiaugtis už savo draugus“ (6V3.2). Toks savarankiškas ugdymasis jaunųjų paauglių netenkina, jie praranda motyvaciją dalyvauti NFU: „Per metus šie vaikai išsibarsto“ (12Ve2.2).

Mokytojai, nurodę, kad ne visi vaikai gali dalyvauti NFU mokykloje, tai paaiškina: „Visi vaikai netelpa, stengiamės atrinkti geriausius vaikus“ (2M6.2); „Mums trukdo varžybų elementas“ (5J6.1).

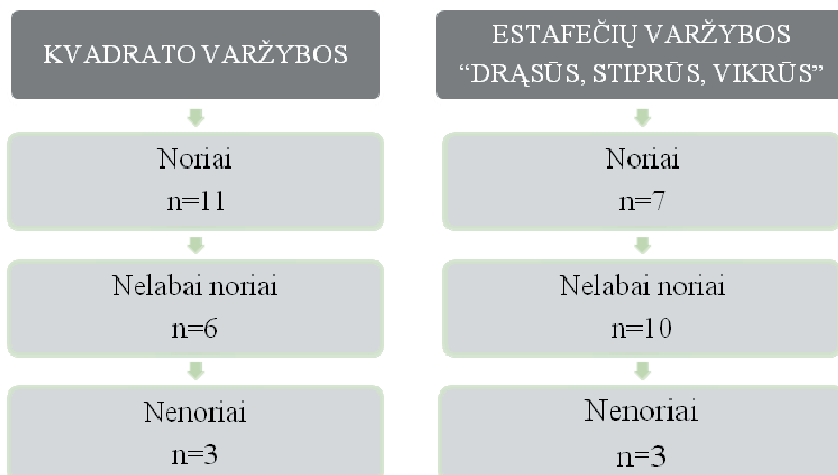
Informantų klausta, ar fiziškai silpnesniems mokiniams sudaromos sąlygos mokyklose po pamokų mankštintis, aktyviai leisti laisvalaikį. Daugiau kaip pusė (60,0 proc.) mokytojų atsakė teigiamai, ketvirtadalis (25,0 proc.) – „nelabai sudaromos“ ir keletas (15 proc.) – nesudaromos.

Šie ir prieš tai pateikti tyrimo duomenys patvirtina ŠMM inicijuoto tyrimo „Mokiniai, dalyvau-

jantys neformaliajame švietime“ (2008) rezultatus, būtent, kad mokykla dar ne visiškai suvokia savo „Mokyklos visiems“ misiją, kad bendrojo ugdymo mokykla yra skirta visokiems, nebūtinai elitiniams, vaikams, kad bendrojo ugdymo mokykloje mokosi įvairių gabumų ir interesų vaikai, o švietimo tikslas

yra įtraukti vaikus, turinčius vieną ar kitų problemų, į bendras visiems ugdymo veiklas.

Buvo klausta mokytojų, ar patiems vaikams patinka tokia linkme kreipiamas NFU mokykloje, ar jie noriai ruošiasi kvadrato ir DSV varžyboms (2 pav.).

2 pav. Mokytojų nuomonė apie vaikų norą ruoštis ir dalyvauti kvadrato ir estafečių „Drašūs, stiprūs, vikrūs“ varžybose

55,5 proc. respondentų nurodė, kad vaikai varžyboms ruošiasi noriai: „Mažiukai ateina, jie labai nori“ (16Z6.2); „Nereikia raginti“ (19Da2.1). Mokytojų nuomone, 5–6 klasių mokiniai žaisti kvadratą ir rengtis šio žaidimo varžyboms mėgsta labiau nei DSV estafetes: „Kvadratui pradžioje taip, noriai, DSV – labai nenoriai“ (6V3.2); „DSV vaikai nelabai“ (8V5.2); „DSV kai kurios rungtys labai patinka, kai kurios – nelabai“ (13Ve2.2).

Trys mokytojai (15,0 proc.) mano, kad vaikams ruoštis varžyboms ir dalyvauti jose nepatinka: „Dauguma tikrai ne“ (15S2.3); „Jau kokie treji metai, kaip jie nenori dalyvauti“ (12Ve2.2); „Dabar ne. Aš einu iš paskos ir kalbinu“ (17R5.2). Viena mokytoja (13Ve2.2) labai nepalankiai atsiliepė apie šio amžiaus vaikams vykdomas lengvosios atletikos varžybas: „Lengvoji atletika, turbūt, viena iš tų sporto šakų, kur vaikai labiausiai nenori dalyvauti. <...> Kai kuriose lengvosios atletikos varžybose atsisakėme dalyvauti, nes buvo „žiaurūs“ nuotoliai, ir kankinti vaikų paprasčiausiai nesinorėjo“.

Ištirta, kad NFU mokykloje kryptį – dalyvauti varžybose, siekiant aukštų sportinių rezultatų – nurodo Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu (2008; Nr. ISAK-2850) patvirtinti Lietuvos mokinių olimpinio festivalio nuostatai. Festivalių sudaro dvi dalys: sporto šakų varžybos ir baigiamoji sporto šventė, į kurią yra kviečiami sporto šakų nugalėtojai ir prizininkai. 5–6 klasių mokiniai dalyvauja „Drašūs, stiprūs, vikrūs“, kvadrato, lengvosios atletikos varžybose. Šios varžybos įtrauktos į miestų

ir rajonų savivaldybių Švietimo skyrių bendrojo ugdymo mokykloms parengtus darbo planus. Kasmet kvadrato varžybos vykdomos lapkričio mėnesį, DSV – vasario mėnesį.

Siekti aukštų sportinių rezultatų NFU mokykloje mokytojai skatinami ir kūno kultūros metodiniuose susirinkimuose: „Miesto metodiniuose <...> skatina užimti vaikus, suteikti laisvę, džiaugsmą ir norą judėti, bet kartu mieste yra vykdoma tiek varžybų ir jose tiek visiems reikia laimėti ir nugalėti, kad tas vaikų skatinimas ir noras išnyksta kaip dūmas“ (13Ve2.2). Šiuos teiginius patvirtina kitas informantas (12Ve2.2): „Ypač tai pasakoma per susirinkimus, kad, va, vėl Klaipėda iš didžiųjų miestų kažkelinta liko, neužėmė, negi nėra to ir to“. Ta pačia linkme mokytojus kreipia ir mokyklų administracija: iš 20 tyrimo dalyvavusių mokytojų net 18 (90,0 proc.) teigia, kad mokyklos administracija jų darbą NFU srityje įvertintų labai palankiai, jei jų rengtos komandos pasiektų aukštų sportinių rezultatų: „Jei išeitume į respublikines varžybas ir tenai užimtume prizinę vietą, tada įvertintų teigiamai, gerai“ (3D4.2.); „Būčiau pagirta ir įvertinta labai gerai, jei mes sugebėtume su mergaitėmis laimėti kvadrato varžybas, bent jau patekti į finalinį ketvertą“ (1M1.1); „Aišku prizinės vietos mieste“ (12Ve2.2); „Jeigu laimi zonines, tai tada įvertina“ (14K2.1); „Siekti gerų rezultatų bet kokia kaina, netgi mokinių sveikatos sąskaita“ (15S2.3).

Tik du informantai sakė, kad mokyklos administracija būtų patenkinta, jei jiems pavyktų sudominti mokinius NFU veikla ir joje dalyvautų daugiau mo-

kinių: „Kad būtų labai daug vaikų“ (13Ve2.2); „Jei pas mane į NFU ateitų dešimt mergaičių“ (4J1.1).

R. Vasiliauskas (2006) akcentuoja, kad ugdymas negali būti padikuotas kitų valia, primestas iš viršaus, o turi išplaukti iš suderintų bendrų mokytojo ir mokinių nuostatų, prioritetų, interesų.

Išvados

1. Teorinė duomenų analizė leidžia teigti, kad neformaliuoju fiziniu ugdymu mokykloje siekiama sudaryti sąlygas visiems jaunesiems paaugliams po pamokų plėtoti ne tik specialiąsias, bet ir bendrąsias kompetencijas, kurios įgalina asmenybę atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje bei prisitaikyti prie kintančios aplinkos.
2. Atliktas tyrimas parodė, kad teorinis ir praktinis jaunųjų paauglių neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirties aspektai iš esmės skiriasi. Ugdymo praktikoje dominuoja fiziškai pajėgiausių vaikų, kurie dažniausiai treniruojasi ir kitose institucijose, rengimas varžyboms, kadangi ši veikla yra reikšminga mokyklos įvaizdžio formavimo priemonė. Mažesnio fizinio ir funkcinio pajėgumo bei silpnesnės sveikatos vaikų ugdymasis neformaliuoju būdu mokykloje ribotas.

Literatūra

1. Blauzdys V., Šinkūnienė D., 2005, *Mokinių papildomo fizinio ugdymo plėtra mokykloje*. Vilnius: VPU.
2. Clarijs R., 2008, *Unlimited talents and non – formal education*. Netherlands: Hilvarenbeek.
3. Council of Europe. Directorate of youth and sport European youth centre. Strasbourg, 2007. *Mini- Compendium on non-formal education*. <http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Portfolio/Compendium_NFE_en.pdf>. [2012-09-20].
4. Council of Europe. Doc. 8595 (1999). *Non-formal education*. <<http://assembly.coe.int/documents/workingdocs/doc99/edoc8595.htm>>. [2012-09-15].
5. Council of Europe. Recommendation 1437. 2000. *Non-formal education*. <<http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta00/erec1437.htm>>. [2012-09-15].
6. *Council Resolution of 25 November 2003 on making school an open learning environment to prevent and combat early school leaving and disaffection among young people and to encourage their social inclusion* (2003/C 295/02). <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2003:295:0003:0004:EN:PDF>>. [2012-09-28].
7. *Dėl neformaliojo vaikų švietimo koncepcijos patvirtinimo*. Nr. ISAK-2695. 2005. <[8. Festeu D., Humberstone B. \(ed.\), 2006, *Non-formal Education through Outdoor Activities Guide: A European funded project*. Cumbria: European Institute for outdoor Adventure Education and Experiential Learning.
 9. Kedrayate A., 2012, Non-formal education: is It Relevant or Obsolete? *International Journal of Business, Humanities and Technology*. No. 4. P. 11–15.
 10. *Lietuvos mokinių olimpinis festivalis 2009*. 2008. Vilnius: LMSSC.
 11. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas Nr. XI-1281,\(2011, *Valstybės žinios*, kovo 31 d.
 12. Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų \(išskyrus psichologus\) atestacijos nuostatai. Įsak. Nr. ISAK-3216. 2008. <<http://www.smm.lt/prtm/mkt/index.htm>>. \[2010-09-16\].
 13. Rupšienė L., 2007, *Kokybinio tyrimo duomenų rinkimo metodologija*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
 14. Ruškus J., Žvirdauskas D., Stanišauskienė V., 2008, *Mokiniai, dalyvaujantys neformaliajame švietime*. Tyrimo ataskaita. <\[http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/MOKINIAI_DALYVAUJANTYS_NEFORMALIAJAME_SVIETIME_2008.pdf\]\(http://www.smm.lt/svietimo_bukle/docs/tyrimai/sb/MOKINIAI_DALYVAUJANTYS_NEFORMALIAJAME_SVIETIME_2008.pdf\)>. \[2009-02-20\].
 15. Siurala L., 2007, Foreign experts show Dutch youth policy omission. *Youth Policy*. No. 3. P. 151–160.
 16. Siurala L., 2008, Non-formal Education in Finland. *Leisure & Non-Formal Education*. Praha: EAICY.
 17. Sørensen K., 2008, Non-formal and Informal Education in Denmark. *Leisure & Non-Formal Education*. Praha: EAICY.
 18. Strazdas V., 2008, Žingsnis į priekį ar šuolis atgal? *Dialogas*. Nr. 8.
 19. Šarkauskienė A., 2011, Jaunųjų paauglių prigimtinių fizinių galių neformalusis ugdymas mokykloje. *Daktaro disertacija*. Klaipėdos universitetas.
 20. Trinkūnienė L. ir kt., 2009, Papildomo fizinio aktyvumo pratybų poveikis silpno fizinio pajėgumo mergaitėms. *Ugdymas. Kūno kultūra. Sportas*. Nr. 4 \(75\). P. 86–91.
 21. UNESCO 1997. *International standard classification of education ISCED 1997*. <\[http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm\]\(http://www.unesco.org/education/information/nfsunesco/doc/isced_1997.htm\)>. \[2009-02-15\].
 22. Valackienė A., Mikėnė S., 2008, *Sociologinis tyrimas: metodologija ir atlikimo metodika*. Kaunas: Technologija.
 23. *Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos*, Nr. IX-1700. <\[http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc\]\(http://www.smm.lt/teisine_baze/docs/strategija2003-12.doc\)>. \[2012-09-16\].
 24. Vasiliauskas R., 2006, Ugdymo filosofijos integravimas į pedagoginę praktiką. *Pedagogika*. Nr. 83. P. 52–56.](http://www.smm.lt/tei-

</div>
<div data-bbox=)

THE PURPOSE OF NON-FORMAL PHYSICAL EDUCATION OF YOUNG ADOLESCENTS AT SCHOOL: THE INTERSECTION OF THEORY AND PRACTICE

Asta Šarkauskienė

Summary

The article introduces the theoretical dimensions of non-formal physical education at school as well as educational practice based on the empirical research results. The research revealed that the theoretical and practical aspects of the purpose of non-formal physical education at school bore essential differences. In the educational process, personality is treated as the essential value; however, our research proves the statements of other authors expressing that the sports result remains the most important in this performance. On the practical level, the training of the physically strongest young adolescents for competitions and participation in them predominates. Development of non-formal physical education at school in this particular direction is being shaped by the regulations of Lithuanian Pupils' Olympic Festival, departments of education in cities and districts, administration of comprehensive schools.

Key words: non-formal physical education at school, learning outcomes, young adolescents.

JAUNŲJŲ PAAUGLIŲ NEFORMALIOJO FIZINIO UGDYMO MOKYKLOJE PASKIRTIS: TEORIJS IR PRAKTIKOS SANKIRTA

Asta Šarkauskienė

Santrauka

Straipsnis supažindina su teorinėmis neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje dimensijomis bei empirinio tyrimo rezultatais pagrįsta ugdymo praktika. Atliktas tyrimas parodė, kad neformaliojo fizinio ugdymo mokykloje paskirties teorinis ir praktinis aspektai iš esmės skiriasi. Ugdymo procese pagrindinė vertybė yra asmenybė, tačiau mūsų tyrimas patvirtina kitų autorių teiginius, kad šioje veikloje svarbiausias išlieka sportinis rezultatas. Praktiniu lygmeniu dominuoja fiziškai stipriausių jaunųjų paauglių rengimas varžyboms ir dalyvavimas jose. Plėtoti neformalųjį fizinį ugdymą mokykloje šia linkme mokytojus kreipia Lietuvos mokinių olimpinio festivalio nuostatai, miestų ir rajonų švietimų skyriai, bendrojo ugdymo mokyklų administracija.

Prasminiai žodžiai: neformalusis fizinis ugdymas mokykloje, ugdymo siekiniai, jaunieji paaugliai

Įteikta 2012-11-06